

Et virksomt Middel imod Kløversygdom.

(Af Statsraad Valentiner til Gjeddesdal.)

Vi høre saa ofte tale om, at Jorden er kløversyg, at den er fjed af at bære Urter, at Rapsen ikke mere lykkes, at man virkelig skulde troe, vi maatte finde os i dette uundgaaelige Onde; ja, jeg vil ikke fragaae, at jeg selv for 10—12 Aar siden meente, at Jorden enten ved Misbrug eller ved Cultur var kommen i den Tilstand, at Kløver ikke mere vilde trives, at vi altsaa vare henviste til Græsarterne, for at erstatte de manglende Kløverafrøder. Nærmere Eftertanke bragte mig dog paa den Idee, at denne Aftagen i Kløverens frodige Væxt maatte kunne hæves.

Hvorpaa det egentlig berøer, at virkelig mange Jorder ikke mere formaae, at frembringe lønnende Kløverafrøder, skjøndt de endnu kunne afgive tilfredsstillende Kornafrøder, er vel ikke let at sige; at Jordens Mineralbestanddele skulde være opbrugte, er neppe troligt; der maa altsaa være noget Andet, hvorpaa Afsgrødernes frodige Væxt berøer; men skjøndt jeg vel veed, at Videnskaben er paa Spor efter dette Noget, er det mig ikke bekjendt, at Videnskaben har opdaget, hvori egentlig denne Driveffjeder til en frodig Udvikling af Planten bestaaer.

Men til Held for os besidde vi Landmænd et Middel, som efter vor praktiske Erfaring indeholder de Bestanddele, hvorefter Videnskaben søger, og som bringer Virksomhed, hvor

vi anvende det; jeg mener Staldgødningen, den er vort Anker, vor Hjælp i saa mange Tilfælde, og den vil ogsaa i dette Tilfælde være vor bedste Tilflugt; det er ogsaa dette Middel, jeg selv med Held har benyttet mig af, for at modarbejde den Aftagen i Kloverens frodige Vægt, som havde viist sig.

Allerede for flere Aar tilbage brugte jeg den Gødning, som blev tilovers fra Brakmarken, paa den til Udlæg bestemte Mark, og fandt en betydelig Forøgelse i Græsafgrøderne efter dette Tillæg; dette bevægede mig til, først at anvende til Udlæg suur phosphorsuur Kalk overalt, hvor Staldgødningen var utilstrækkelig, for at faae Gjødningsmateriale; i de sidste 6—7 Aar har jeg kunnet udstrække Staldgødningen, paa faa Undtagelser nær, over hele Udlægsmarken; dette skeer paa den Maade, at jeg efter Høsten udfører den Gødning, som er levnet fra Brakmarken og produceret af Heste, Sviin og Tillægs- samt Fede-Kalve, der alle leve paa Stald, for at omdanne de store forhaandenværende Halmmaaser i Gødning til Udlægsmarken, og nedpløier den med Stubben; denne Gødning pleier at naae over mere end Halvdelen af Marken; Resten gjødes paa Plovfuren om Vinteren i Januar og Februar, saasnart Veiret tillader at sprede Møg. Er det undertiden umuligt at kjøre paa Jorden, eller er Gjødningsproductionen utilstrækkelig, anvendes Beenmeel eller suur phosphorsuur Kalk; undertiden anvendes denne ogsaa som et Tillæg til Staldgødningen, hvor en Mangel forudsættes. Resultatet har været, at Kloverafgrøderne ere blevne sjælfre og have givet en Hømasse som i Jordens jomfruelige Dage, selv i de tørre Aar, med Undtagelse af 1859, hvor der kun avledes 3 Læs Hø pr. Td. Land, dog ikke paa Grund af manglende Planter, men paa Grund af manglende Bæde til at Planterne kunde trives.

I hver af Markerne har jeg ladet nogle Agre ugjødede, for at iagttage Forskjellen; det er naturligt, at det er let at paavise, at Hø- og Græsafgrøderne være mindre paa disse Agre, end paa de gjødede, men desuden har det viist sig, at

der var færre Kloverplanter og at Kloverplanterne frøs meget mere bort, end paa de gjødede. Rigtignok maa jeg bemærke, at jeg iagttager flere Regler.

1) Jeg saaer meget tykkere end tidligere, idet jeg anvender pr. Td. Vand 14—16 Pd. rødt Kloverfrø, 2—3 Pd. hvidt, $\frac{1}{2}$ Pd. svensk Kloverfrø og Sneglebælg, 2—3 Pd. Timotheigræs og 6—8 Pd. italiensk og engelsk Raigræs, blandet med endeel finere Græsarter, ialt 16 til 18 Pd. Klover og 9 til 10 Pd. Græsfrø. Dette gjør jeg for det Første, fordi den ene Plante voxer bedre paa det ene Sted, den anden paa et andet Sted, saaledes har jeg havt det Tilfælde, at der ved lige Besaaening med Maskinen i en Mark, hvis Bonitet er meget forskjellig, det ene Sted Rødkloveren, det andet Sted Hvidklover, det tredje Timotheigræs, af hvilke 2de Dele der dog saaes saa ubetydeligt, og det 4de Sted Raigræs var aldeles overveiende, og at altsaa Marken vilde have givet et betydeligt mindre Udbytte, dersom den eenfaldig var besaaet med Rødklover. For det Andet finder jeg, at Høet tørres meget hurtigere, naar Græs og Klover er blandet sammen, og at altsaa Høets Qvalitet derved ofte forbedres. For det Tredie bestaaer denne Blanding af Planter, hvis Udvikling falder til forskjellige Tider, og derfor finde Kreaturerne i Græsarterne altid noget Nytt og Noget, som er dem behageligt (Koerne gaae altid løse her) og finde altid tilstrækkelig Føde, hvilket neppe kan siges om en eenfaldig Besaaening.

2) Efter Høsten eftersees hele Udlægsmarken, og der, hvor Reiesjæden har qvalt Græsplanten eller Torken har bortsvedet de unge Planter, estersaaes enten med Timotheigræs og hvide Klover eller med italiensk Raigræs. Denne Estersaaening har været til uberegnelig Nytte i de 3 tørre Aar, og f. Ex. i 1859 været Hovedaarjagen til, at Høafgrøden i 1860 var saa ualmindelig stor og lønnende.

3) Jeg lader ikke Græsset aføde sildig om Esteraaret f. Ex. aldrig efter den 16de eller 20de October, fordi jeg anseer en Pels af gammelt Græs for lige saa nyttig for Græs-

marken, som en Dækning af Løv for kjælne Planter i Haven; hvad der saaledes ikke benyttes om Efteraaret bidrager til, at Græsset groer tidligere om Foraaret. Allermindst lader jeg de unge Klovergræs- og Græsgrøder nedtrampe eller igjennemmælde af Kreaturerne sildig om Efteraaret eller i fugtigt Veir; ja i det tørre Aar drev jeg af Hensyn til de spæde Kloverplanter dette Kjæleri saa vidt, at de i Udlægsmarken opspirede Byggplanter næsten havde sat Ar, da Sneen faldt paa dem. Jeg vil gjerne indrømme, at Indblandingen af Græsfrø gjør Kloverplanten noget Afbræk, men jeg troer at have givet tilstrækkelige Grunde for at kunne forsvare min Handlemaade, og jeg nøies hellere med en noget mindre, men fuldkommen sikker Afgrøde, end jeg løber en Risiko, der kan komme dyr at staae. Især i Aarene 1857, 58 og 59 viste Blandingen sig meest anbefalelig; desuden forekommer det mig, at Kreaturerne foretrække det græsblandede Hø for reent Kloverhø, især naar Kloverne have været meget stærke; fremfor andre Planter synes Køerne at elske det italienske Raigræs, jaavel i en ung Alder, som tilberedt som Hø, og da jeg seer dette Græs meget frodigt, endnu i 3die Aar, holder jeg meget af det. Mange Landmænd paastaae rigtig nok, at det italienske Raigræs fryser bort om Vinteren; jeg vil derfor ikke med Bestemthed sige, at det holder 3 Vintre ud hos mig, fordi der muligen levnes saa mange Planter af Kreaturerne, at Froet kan modnes og faae nye Planter; dog troer jeg at have seet saa mange Buffe, hvis Dannelse og Størrelse synes at tilkjendegive, at denne Plante her bliver mere end et Aar gammel. Resultatet bliver dog, at Klover- og Græsafgrøderne efter Gjødningens Anvendelse umiddelbart til Udlægget ere ganske anderledes og bedre end før, og at ingen Klage kan føres over dem, at de tvertimod aldrig have været bedre.

Hvad jeg har anført om Staldgjødningens heldige Indflydelse paa Klover- og Græsafgrøderne, gjælder vistnok ogsaa om Urter og Raps. Om jeg end ei heller vil rose mine Urteafgrøder, der ere 1 Aar fra Gjødningen, saa have de,

med Undtagelse af 1857, hvor de bleve fortærede af Bladlus, været ret tilfredsstillende, og vilde formodentlig have viist sig mere lønnende, dersom det kunde convenere mig, at gjøde til Urterne, hvilket dog ikke passer i min Drift; men jeg kjender en Mand, som i disse Aar, hvor Alle klage over Urtemisvært, har havt ualmindelig gode Urter, fordi han har gjødet umiddelbart til dem. Jeg vil ikke foregribe denne Mand, at udtale sig herom, da han formodentlig vil benytte Leiligheden, for at bekræfte min Mening.

Om begge Planter, Urter og Raps, maa vel endnu bemærkes, at de ugjerne følge for ofte paa hinanden; derfor har jeg i mange Aar indrettet det saaledes, at Raps og Urter kun komme hvert 16de Aar paa det samme Sted i Marken, og skjøndt jeg nu i 32 Aar dyrker Raps hvert Aar (i Førstningen indtil $\frac{1}{11}$ af Markerne), skal jeg af nedenstaaende Optegnelse af Foldene bevise, at egentlige Uheld have været oftere i Førstningen end i den sidste Tid, og at Gjennemsnitshøsten er noget større i de sidste 10 Aar, end i de første 10 Aar, skjøndt de første Aar havde Merglingen fra 1825 til 1830 og en meget stærk Studesedning forud. Vel maa man antage, at denne Egns frie Belliggenhed, der tillader Blæsten fri Adgang, er Aarsag i, at den mindre end andre Egne besøges af skadelige Insekter, der ødelægge Rapsen; men den gamle Gjødningskraft spiller vel ogsaa sin Rolle.

Der afledes følgende Fold Raps:

1829 — 15 Fold.	1838 — 3 Fold.
1830 — 8 —	1839 — 7 —
1831 — 3 —	1840 — 8 —
1832 — 11 —	1841 — 11 —
1833 — 10 —	1842 — 9 —
1834 — 16 —	1843 — 15 —
1835 — 10 —	1844 — 6 —
1836 — 10 —	1845 — 4 —
1837 — 6 —	1846 — 8 —

1847 — 6½ Fold.	1855 — 8 Fold.
1848 — 11 —	1856 — 8 —
1849 — 9 —	1857 — 10½ —
1850 — 7 —	1858 — 9 —
1851 — 9 —	1859 — 11 —
1852 — 10 —	1860 — 8 —
1853 — 7 —	1861 — 13 —
1854 — 8 —	

Det vilde maaskee være unyttigt og mindre rigtigt, at tale om Staldgjødningens store Vigtighed i dette Tilfælde, derjom ikke netop Urter og Kløver vare de Væstestænger, som skulde opretholde mange Jorders Kraft til at producere, og derjom ikke netop disse Planter's aftagende Dyrkning gjorde det saa vanskeligt, at finde et passende Sædsfjfte for mange Eiendomme, der kunde betrygge den kommende Tid for tilfredsstillende Afgrøder.

Dette Hensyn er det, som bevæger mig til, med Fare for, at fjede visse Læjere, at opfordre Landmændene til at anvende Staldgjødningen til Udlægsmarken og til Urter, som et virksomt Middel til at faae lønnende Afgrøder derefter. Mange Landmænd ville indvende, at de neppe kunne tilveiebringe den til Brakmarken nødvendige Gjødning, og det er troeligt; men jeg troer ogsaa, at man næsten med Visshed om, at det kan betale sig, tør opfordre Landmændene overalt i Landet til, ved Fodring med kraftige Næringsmidler, at tilveiebringe mere og mere urinrig Gjødning. Kunstige Gjødningsmidler ville unægtelig være at anvende i Førstningen, for at erholde et Overflud af Foder, som kan anvendes til Gjødningsmateriale; dog vilde jeg altid kun anvende dem som en Hjælp, og troer bestemt, at de Penge, man udgiver for kunstige Gjødningsmidler, med mere Nytte og mindre Bekostning anvendes til Kraftfoder for Kreaturerne.

Især troer jeg, at denne Opfordring ikke er overflødig i dette Dieblif, hvor mange Forpagtere ønske Forandring i

Sædskiftet paa Grund af Værternes og Kapsens Mislykken, og i en Tid, hvor, med Undtagelse af iaar, Hø- og Græs-afgrøderne have været utilstrækkelige.

Det kan ikke falde mig ind at ville give Regler for Sædskifter, der dog kun vilde passe paa faa Steder, men jeg vilde finde det overordentlig heldigt, dersom et Fremsskridt til det Bedre kunde skee derved, at Landmændene producerede mere Gjødning, og ved en heldig Combination kunde anvende denne til Værter, Klover og Græs, og derved sikke sig lønnende Sæd-afgrøder for den kommende Tid.
